

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

سمیه صفرپور^۱، حامد حجرگشت^۲، فاطمه پرسته قمبوانی^۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج (مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد) بوده، که از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع توصیفی از نوع نیمه آزمایشی با پس آزمون با دو گروه آزمایشی و کنترل می باشد. جامعه آماری شامل ۲۰۰۰ دانش آموز مدارس غیردولتی ناحیه ۴ کرج مشغول به تحصیل بود. همچنین دو گروه ۴۰ نفره دانش آموزان به عنوان نمونه آماری انتخاب و به صورت تصادفی ساده به گروه آزمایشی و کنترل تقسیم شدند. گروه آزمایشی پکیج آموزشی طرح کتاب خوانی (نمونه ی کوچک شده ی طرح تابستانه ی کتاب خوانی آموزش و پرورش) را دریافت کردند. ابزار پژوهش شامل پکیج آموزشی و همچنین پرسشنامه محقق ساخته، که روایی آن بر اساس ضریب CVR بالاتر از ۰/۸ بدست آمده و پایایی با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۱ بدست آمد. پس از جمع آوری داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS24 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد، طرح تابستانه کتاب خوانی باعث مطالعه دقیق، یادگیری عمیق، ارتقا سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی، دسترسی آسان به تازه های نشر در دانش آموزان شده است. بنابراین توصیه می شود با اجرای برنامه های کتاب خوانی در میان دانش آموزان آنها را در مسیر افزایش سرانه مطالعه و استفاده از فواید آن هدایت نمود.

واژگان کلیدی: کتاب خوانی، طرح تابستانه کتاب خوانی، فرهنگ کتاب خوانی.

^۱ دانش آموخته ی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.
somayehsafarpour445@gmail.com

^۲ مدرس گروه علوم تربیتی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران (نویسنده مسئول: hamed.pm63@yahoo.com).
^۳ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران. fatemeh.parasteh@yahoo.com.sg

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

مقدمه

مطالعه و کتاب خوانی یکی از مهمترین ابزارهای ارتباط انسان با جهان پیرامون است و میزان مطالعه و گرایش به کتاب خوانی از مهم ترین شاخص های رشد و توسعه هر کشور و یکی از عوامل موثر در شکوفایی استعداد های بالقوه انسانی برای رسیدن به کمال و عاملی موثر در جلوگیری از تک بعدی فکر کردن است ، محسوب می شود. دین مقدس اسلام نیز برای کتاب، کتاب خوانی و کسب علم و دانش ارزش بسیار زیادی قائل شده و امامان و بزرگان دین ما همواره به مطالعه و علم آموزی توصیه فراوان نموده اند(آزیتا بندر نشین و همکاران، ۱۴۰۰). مطالعه ی صحیح زمینه ساز تفکر و خلاقیت کودکان و نوجوانان است. سوالاتی که بر اثر مطالعه برای کودک مطرح می شود و مقایسه هایی که او بین مسائل مختلف می کند، در مجموع موجب می شود که او فردی خلاق بار بیاید. مطالعه غیر درسی، باعث بالا رفتن سطح فکر و فعال شدن ذهن کودکان و نوجوانان است. وقتی سطح فکر دانش آموزی بالا رفت؛ و ذهن او فعال شد، امکان فراگیری درس های مدرسه برایش بهتر فراهم می شود. یعنی ذهن او آمادگی بیشتری را برای یادگیری ریاضی، ادبیات، تاریخ و... خواهد داشت و این مطلبی است که تجربه آن را بارها ثابت کرده است.

عادت دادن دانش آموزان به کتاب خواندن باعث پیشرفت تحصیلی و رشد علمی و افزایش دانش آن ها می شود و زمینه ی پویایی فکری آن ها را نیز فراهم می آورد. اگر در این زمینه موفق شویم، دانش آموزان بنیه ی علمی قوی پیدا می کنند و حتی باعث تقویت و بهبود روابط اجتماعی و تقویت زبان آموزی (زبان فارسی) و آموختن واژگان جدید می شود. یکی دیگر از موارد اهمیت آن، تقویت خوب گوش دادن آن هاست. دانش آموز با کتاب خواندن به شنونده ی فعالی تبدیل می شود که زود یاد می گیرد (روابط عمومی اداره فرهنگ و ارشاد؛ ۱۳۹۴؛ نسیم آنلاین؛ ۱۳۹۹).

کتاب برای کودکان در سنین پایین باعث ایجاد رابطه عاطفی بین کودک و والدین می شود و این باعث می شود کودک زمانی که به سن نوجوانی رسید دیگر دغدغه علاقه مندی و سوق دادن او به سمت کتاب را نداشته باشیم چراکه کتاب خواندن را در وجود او در دوران کودکی نهادینه کرده ایم. یکی از مهم ترین جنبه های توسعه توانمندی های کودک کتاب خواندن برای وی است (رجب زاده دزفولی، ۱۳۹۷). مطالعات نشان دهنده این مطلب است که تنها ۱/۱ درصد از اوقات فراغت دانش آموزان به کتاب خوانی و مطالعه غیردرسی اختصاص می یابد. آمارها و مطالعات دیگری نشان داده است که تنها ۳۰ تا ۳۵ میلیون نفر در ایران مطالعه غیردرسی دارند. در محاسبه سرانه مطالعه هم عموماً مطالعه کتاب های غیردرسی لحاظ می شود؛ بنابراین ۱۲/۵ دقیقه که به عنوان سرانه مطالعه در ایران اعلام شده است (بیگ محمدی ۲۰۱۵). لذا مطالعات غیردرسی در دانش آموزان مقاطع ابتدایی از کمترین مطالعات اوقات فراغت است به حدی که حتی سرانه این مقطع تحصیلی در کل کشور به کمتر از ۳ دقیقه در روز میرسد که آماری تعجب آور نسبت به آمارهای مشابه در کل جهان بشمار می آید و در مقایسه با کشور فنلاند که در روز ۴۴ دقیقه را به مطالعه غیردرسی می پردازند جای بسی تأمل دارد (غفاری، ۲۰۱۸) در تابستان سال ۱۳۹۷ مدیرکل فرهنگی، هنری، اردوها و فضای پرورشی وزارت آموزش و پرورش کشور طرح تابستانه کتاب خوانی به عنوان جشنواره دانایی، توانایی ویژه دانش آموزان با هدف ترویج فرهنگ کتاب خوانی، اهمیت جایگاه مطالعه، دسترسی بیشتر دانش آموزان به کتاب، مطالعه مفید، دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر و فرهنگ سازی خرید و خواندن کتاب؛ طی بخشنامه (شماره ۴۴/۱۰۸۳۶۵/۲۴۰۰) بر مطالعه ی کتاب تاکید نمودند. این طرح کتاب خوانی در قالب یک جشنواره به نام دانایی، توانایی رسمیت یافته و شبیه مسابقات فرهنگی هنری در قالب شیوه نامه به استان های سراسر کشور ابلاغ می شود. این جشنواره، یک جشنواره فرآیندی است و در چهار مرحله مدرسه، منطقه، استان و کشور برگزار خواهد شد. با توجه به اینکه مطالعه جز نیازهای اجتماعی انسان است؛ فرد به وسیله ی مطالعه

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

و کتاب خوانی می تواند با اندیشه های دیگران ارتباط برقرار کند و از دستاوردهای علمی و ادبی دیگران بهره مند شود. هرچه سطح بینش و آگاهی عمومی بیشتر باشد افراد آن جامعه در بهبود زندگی خود موفق خواهند بود (جعفری ؛ ۱۴۰۰). مطالعه کتاب های مفید و ارزشمند به دانش آموزان فرصت میدهد تا با تأمل در مطالب و محتوای کتاب ها، حقیقت زندگی خود را بیابند، ظرفیت ها و مهارت های شناختی وجودشان را ارتقا بخشند و در همان حال، از لذتی واقعی و کمیاب بهره گیرند. همین طور یکی از شاخص های توسعه یافتگی در کشورهای جهان، بالا بودن میزان مطالعه و کتاب خوانی است (یعقوبی راد؛ کاووسی ؛ رشید پور ؛ ۱۳۹۴). امروزه باید عادت به مطالعه در دانش آموزان رشد یابد ، به طوری که آنها از خواندن کتاب لذت ببرند . به این منظور آنها باید در شبانه روز زمانی را برای مطالعه و خواندن کتاب در نظر بگیرند (آلیه ار دم ۲۰۱۴)^۱با توجه به اینکه مطالعه ی صحیح زمینه ساز تفکر و خلاقیت کودکان و نوجوانان است. سؤالاتی که بر اثر مطالعه برای کودک مطرح می شود و مقایسه هایی که او بین مسائل مختلف می کند، در مجموع موجب می شود که او فردی خلاق بار بیاید. مطالعه غیر درسی، باعث بالا رفتن سطح فکر و فعال شدن ذهن کودکان و نوجوانان است. وقتی سطح فکر دانش آموزی بالا رفت ؛ و ذهن او فعال شد، امکان فراگیری درس های مدرسه برایش بهتر فراهم می شود. یعنی ذهن او آمادگی بیشتری را برای یادگیری ریاضی، ادبیات، تاریخ و ... خواهد داشت و این مطلبی است که تجربه آن را بارها ثابت کرده است. عادت دادن دانش آموزان به کتاب خواندن باعث پیشرفت تحصیلی و رشد علمی و افزایش دانش آن ها می شود و زمینه ی پویایی فکری آن ها را نیز فراهم می آورد. اگر در این زمینه موفق شویم، دانش آموزان بنیه ی علمی قوی پیدا می کنند و حتی باعث تقویت و بهبود روابط اجتماعی و تقویت زبان آموزی (زبان فارسی) و آموختن واژگان جدید می شود. یکی دیگر از موارد اهمیت آن، تقویت خوب گوش دادن آن هاست. دانش آموز با کتاب خواندن به شنونده ی فعالی تبدیل می شود که زود یاد می گیرد (روابط عمومی اداره فرهنگ و ارشاد ؛ ۱۳۹۴؛ نسیم آنلاین ؛ ۱۳۹۹). یکی از عوامل تقویت محبت و صمیمیت بین اولیا با فرزندانشان کتاب خوانی است که باعث ایجاد فضای امن برای فرزندتان می شود و شخصیت آن ها را شکوفا می کند. کتاب خواندن همچنین می توان باعث تقویت اعتماد به نفس فرزندتان شود و او را در برخورد با مشکلات یاری رساند. به لحاظ تأثیری که الگوهای برجسته ی اخلاقی در شخصیت نوجوانان و جوانان دارد، مطالعه ی زندگینامه ی بزرگان و مشاهیر و فرزندان می تواند بسیار مؤثر واقع شود (سایت تزکیه ؛ ۱۳۹۴). سنجش سرانه مطالعه در ایران به روشی نیست که قابل مقایسه با دیگر کشورها باشد و این مساله باعث کندی بررسی چرایی پایین بودن آن شده است. اقدام هایی که نهادهایی مانند آموزش و پرورش و نهاد کتابخانه های عمومی برای افزایش سرانه مطالعه انجام دادند، با وجود تأثیر مثبت در این مهم، به دلیل نبود هماهنگی بین نهادهای نتوانسته است به نتایج مطلوب برسد (خراسانی ؛ ۱۴۰۰). آتیه آنلاین ؛ ایرناپلاس). ۷۹ در صد کسانی که کتاب خوانی را در میان کودکان و نوجوانان ایالات متحده امریکا بررسی کرده اند ؛ معتقدند اگر کتاب خوانی حرفه ای نباشند، در آینده با شرایط دشواری روبه رو خواهند شد (آزبرن و همکاران، ۲۰۲۱). ظهور اینترنت و پدیده جذاب فضای مجازی زندگی انسان امروزی را به گونه ای شگرف تحت تأثیر خود قرار داده است که یکی از اثرات آن به اشتراک گذاری منابع کتابخانه ای برای استفاده کاربران بوده است که خود می تواند به عنوان یک ابزار مفید و کارآمد برای توسعه و ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی باشد. با توجه به قابلیت هایی که فضای مجازی در برقراری ارتباطات بین شهروندان جامعه جهانی دارد لذا نهادهای مرتبط با امر کتاب خوانی می توانند از این فضا به نحو مطلوب برای ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی استفاده کنند. صفوی در مقاله ای تحت عنوان شبکه کتاب خوانان حرفه ای گامی به سوی ارتقای نهضت مطالعه مفید برداشته و ضمن معرفی شبکه مجازی کتاب خوانان حرفه ای به نقش این شبکه در بالا بردن آمار مطالعه مفید در بین اقشار جامعه می پردازد. وی معتقد است که شبکه مذکور با برقراری تعامل بین

1. Aliye Erdem

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

کاربران خود و تلاش برای برقراری ارتباط نزدیک تر خوانندگان، نویسندگان، ناشران و کتاب دوستان است. با توجه به این که با وجود پژوهش های انجام شده باز هم معضل پایین بودن سطح مطالعه حل نشده باقی مانده است، پیدا نمودن راهکارهای جدید در این زمینه الزامی می باشد (صفوی؛ زینب ۱۳۹۲). موضوعی که مسئولین امر را آگاه می سازد تا چاره ای بیاندیشند و نسبت به ارائه راهکارهای نهادینه سازی فرهنگ کتاب خوانی، ترغیب افراد به مطالعه و اهمیت دادن به کتاب اقدام کرده و موانع و مشکلات موجود را شناسایی و برطرف نمایند (ملکی؛ خلیلی باهر؛ ۱۴۰۱). به منظور ارتقا فرهنگ مطالعه، باید راهکارهای اجرایی، روانی، تربیتی، ساختاری، دستگاهی، و خانوادگی مورد نظر قرار گیرند تا بتوانیم مطالعه را جهت دار، روش مند، مداوم، و هدفمند کنیم. در واقع، فرهنگ مطالعه، کاری است اساسی با اصولی همه جانبه که جمع آنها در یک مدل و طرح های برنامه ریزی شده می تواند مدارس و آموزشگاه های ما را متحول و سهم مطالعه ما را که به زعم برخی صاحب نظران ۲ دقیقه در روز نسبت به برخی کشورها که بین ۲۰ دقیقه تا ۱ ساعت است بالا ببرد (هرنیک^۱؛ ۱۹۸۷؛ صفحه ۸).

بنابراین با توجه به مطالب ارائه شده سوالات مطالعه حاضر بررسی عبارت است از:

- ۱- آیا طرح تابستانه کتاب خوانی می تواند باعث مطالعه دقیق دانش آموزان شود؟
- ۲- آیا طرح تابستانه کتاب خوانی می تواند باعث یادگیری عمیق دانش آموزان شود؟
- ۳- آیا طرح تابستانه کتاب خوانی می تواند باعث ارتقا سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی شود؟
- ۴- آیا طرح تابستانه کتاب خوانی باعث دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر و خرید و خواندن کتاب می شود؟

مبانی نظری

۱- حیدری کبریتی، مطهره (۱۴۰۲) هدف از پژوهش حاضر، تقویت فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی در دانش آموزان می باشد. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و روش گردآوری داده ها توصیفی است. جامعه مورد بررسی دانش آموزان کلاس چهارم دبستان آیت الله ارباب ناحیه ۳ استان اصفهان می باشد که تعداد آن ها ۳۶ نفر بوده، در اجرای این پژوهش، نمونه گیری به عمل نیامده و جامعه حاضر به عنوان نمونه در نظر گرفته شده است. ابزارهای مورد استفاده در این اقدام پژوهی، فهرست ثبت مشاهدات، مصاحبه و پرسش نامه محقق ساخته می باشد. در راستای تحلیل داده های این پژوهش از آمار توصیفی استفاده شده است. نتایج حاصل از تحلیل داده های بدست آمده حاکی از آن است که سطح مطالعه و کتاب خوانی دانش آموزان بسیار کم می باشد. پس از مطالعه کتب، اقدام پژوهی های مرتبط، مقالات معتبر و استفاده از راهکارهای پیشنهادی همکاران، والدین و مدرسین طرح خوانا، اقدامات لازم تدوین، برنامه ریزی و راه حل های اساسی نظیر؛ (تشکیل کتابخانه کلاسی، دعوت از قصه گو، داستان گویی، معرفی کتاب، نمایش، پاورپوینت، بازدید مجازی از کتابخانه، و...) جهت رفع مشکل اجرا شد. نتایج حاصل از تحلیل داده های بدست آمده از شواهد نوع دوم (جلسه مجازی با والدین و همکاران، خود ارزیابی دانش آموزان، فهرست ثبت مشاهدات) حاکی از آن است که علاقه دانش آموزان به

¹. Hernik

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

مطالعه و کتاب خوانی بیشتر شده به طوری که زمان بیشتری از اوقات فراغت خود را به مطالعه می پردازند. به عبارت دیگر؛ پیامدهای حاصل از اجرای راهکارهای پیشنهادی در این پژوهش مثبت ارزیابی شده و موجب تقویت فرهنگ مطالعه در دانش آموزان می گردد.

۲- جهانگیری ، نادر ؛ افخمی ، علی ؛ کوچک زاده ، فهیمه (۱۴۰۲) در پژوهش خود با عنوان ، گسترش واگانی و ساختاری زبان نوشتاری دانش آموزان مقطع ابتدایی بر اساس متغیر طبقه ی اجتماعی در چارچوب نظریه بازیل برنشتاین (۱۴۰۲) به این نتیجه دست یافتند که : تفاوت های طبقاتی و ساختارهای اجتماعی می توانند به عنوان عاملی مهم برای تمایز نوع گونه زبانی و در نهایت میزان مهارت دانش آموزان مقطع ابتدایی در به کارگیری زبان باشد.

۳- نصیری ، بهروز (۱۴۰۲) در مقاله ی خود به عنوان کتاب و کتاب خوانی دانش آموزان باید ها و نبایدها به این نتیجه یافتند که : عوامل های مختلفی در کتاب خوان شدن کودکان نقش دارد از جمله، عوامل خانوادگی ، فردی ، اجتماعی و محیطی.

۴- فرحت، بنفشه ؛ رحیمی ، عبدالرحیم ؛ امام جمعه ، فرهاد (۱۴۰۲) در مقاله ی خود تحت عنوان ارائه مدل ترویج فرهنگ کتاب خوانی دانش آموزان دوره ابتدایی با در نظر گرفتن جامعه ای از خبرگان استان بوشهر و از طریق مصاحبه و تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از روش کدگذاری باز ، محوری و با استفاده از نرم افزار MAX QDA به این نتایج دست یافتند که: پیدی محوری شامل اهدا کتاب، انجمن ها و نهادهای کتاب خوانی و آموزش مهارت مطالعه در مدارس ، شرایط علی شامل نهادینه شدن فرهنگ، کتاب خوانی، برنامه داستان خوانی و هدف گذاری مطالعاتی؛ شرایط مداخله گر شامل نقش کتاب دار، مسابقات کتاب خوانی، برگزاری نمایشگاه های کتاب و شرایط زمینه ای شامل فضای مجازی، مناسب بودن کتابخانه ها، نقش خانواده می باشد. راهبردهای شناسایی شده شامل عواملی همچون سیاست گذاری کاهش هزینه ها در بارانه دولتی و در نهایت پیامدها که شامل ایجاد کتابخانه های جدید، انتشار الکترونیک، مشارکت در نقد کتابخوانی اینترنتی می باشد.

۵- حامد، سجاد (۱۴۰۱) در مقاله ی خود تحت عنوان تاثیر کتاب خوانی بر کودکان، بیان کردند که کتاب خوانی برای کودکان باعث می شود آن هادر سنین بزرگسالی نیز به کتاب خوانی علاقه داشته و بیشتر به سمت کسب دانش حرکت کنند. کسب دانش یکی از اصول اساسی موفقیت است که بدون مطالعه میسر نمی شود. بیشتر عادات انسان ها ریشه در دوران کودکی دارد. بنابراین والدین باید از همان ابتدا فرزندشان را به کتاب خوانی عادت دهند. اما عادت دادن کودکان به کتاب خوانی کار چندان ساده ای نیست و باید با روش های مناسبی انجام شود. با خواندن کتاب و گفتگو پیرامون آن؛ کودک تجربیاتی کسب می کند. او یاد می گیرد چگونه سخن بگوید. چگونه نظرش را بیان کند. چگونه به نظر دیگران احترام بگذارد و چگونه بنویسد. برای راهنمایی کودکان در زمینه کتاب خوانی برداشت های متعددی تهیه گردیده است. این برداشت ها شامل الگو قرار دادن، اصلاح رفتار « درک شناختی کودک» و تغییر جهت رفتار است تا او را از خطر دوری از مطالعه کردن، حفظ کند. آدمی در دوران کودکی به علت عدم شناخت کافی از جهان پیرامون، بیشتر تحت تاثیر شرایط محیط اطرافش قرار می گیرد. با این توصیف می توان به نقش خانواده و محیط های یادگیری چون مدارس در شکل گیری شخصیت کودک اشاره کرد.

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش نیمه تجربی با پس آزمون با گروه کنترل می باشد جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش آموزان دختر مدارس غیر دولتی ناحیه ۴ کرج می باشد که تعداد آنها ۲۰۰۰ دانش آموز می باشد و نمونه آماری به صورت تصادفی ساده شامل دو گروه ۴۰ نفره از دو کلاس چهارم مدرسه غیر دولتی فریمان می باشد. که محقق خود به عنوان معلم در آن تدریس می کند، نمونه ی انتخاب شده گروه آزمایش تعداد دانش آموزانی بودند که بسته آموزشی (نمونه ی کوچک شده ی طرح تابستانه کتاب خوانی آموزش و پرورش) را دریافت کرده اند. دو کلاس به عنوان گروه آزمایشی و کنترل مورد پژوهش قرار می گیرند.

ابزار گردآوری داده ها

۱- بسته آموزشی کتاب خوانی به دانش آموزان

بهترین نقشی که به عنوان یک معلم در موفقیت تحصیلی دانش آموزان می توانید داشته باشید این است که آن ها را تبدیل به یک کتاب خوان حرفه ای کنید. ایجاد یک کتابخانه ی کلاسی کاربردی می تواند به شما در این کار کمک کند. کتابخانه ی کلاس به دانش آموزان فرصت می دهد آنچه را که دوست دارند بخوانند، در دسترس داشته باشند. یک کتابخانه با قفسه بندی خوب و دسته بندی مناسب ، به دانش آموزان نشان می دهد که کتاب ها هم به اندازه ی درس برای یک معلم اهمیت دارد. کتابخانه ی کلاس به دانش آموزان می آموزد که چطور کتاب انتخاب کنند و چطور از کتاب مراقبت کنند.

من به عنوان معلم تمام تلاش خود را برای ارتقا فرهنگ مطالعه و بالابردن سرانه ی کتاب انجام خواهیم داد. در راستای این تصمیم در سال ۱۴۰۱ به مناسبت هفته کتاب و کتاب خوانی در ۲۴ آبان ماه کتابخانه ی کوچکی به کمک دانش آموزان کلاس درست کردیم. در برنامه ی هفتگی روی دیوار کلاس مانند مابقی دروس یک زنگ کلاسی را به زنگ کتاب خوانی اختصاص دادیم که اهمیت این تصمیم را دو چندان کند. دانش آموزان با آمادگی کامل و با ذوق و شوق فارغ از درس برای این زنگ آماده می شدند. مکان اجرای این زنگ اکثرا در فضای باز (حیاط) مدرسه انجام می شد. کتاب توسط معلم یا خود دانش آموزان انتخاب می شد و کتاب مورد نظر توسط معلم و دانش آموزان به نوبت خوانده می شد. هدف تنها کتاب خواندن نبود. هدف اصلی: علاقه مندی و ترویج فرهنگ مطالعه کتب غیر درسی در بین دانش آموزان بود. اما هدف های فرعی دیگری هم مثل: معرفی کتاب های متنوع، پیام هر کتاب، خلاصه نویسی، تقویت املا، انشا و روان خوانی دروس فارسی، آشنایی با نویسندگان و تصویرگر هر کتاب، تقویت مهارت نویسندگی، نشان دادن و شناخت عناصر داستان، قصه گویی، تقویت قوه ی بیان، صحبت کردن در جمع و .... را دنبال می کردیم که به طور خلاصه و کلی در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول ۱- مشخصات بسته آموزشی کتاب خوانی

جلسات	زمان/ دقیقه	هدف	فعالیت های انجام شده	نتیجه
جلسه اول	۹۰	<p>آشنایی دانش آموزان با روز کتاب و کتاب خوانی (۲۴ آبان)</p> <p>تعمیق و ترویج فرهنگ کتاب خوانی و اهمیت آن، مطالعه ی دقیق و یادگیری عمیق در دانش آموز</p> <p>دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر و کتاب های مورد علاقه ، تقویت لغات و واژگان فارسی و زبان آموزی ، تقویت املا و انشا ، تقویت روان خوانی، صحبت کردن در جمع دوستان ، خلاصه نویسی ، داستان نویسی و شروع و پایان خوب برای یک داستان ، تصویر خوانی یک داستان، درک و تقویت درک مطلب، اهمیت کتاب و کتاب خوانی، آموزش نگهداری و مرتب کردن کتاب ، امانت داری (امانت گرفتن کتاب از کتابخانه)، آشنایی دانش آموز با لحن های متفاوت داستان خوانی مناسب برای هر داستان</p>	<p>جشن روز کتاب و کتاب خوانی و همچنین معرفی روز کتاب در تقویم و تصمیم برای ساختن یک کتابخانه ی کلاسی و سپس انتخاب کتاب های خود دانش آموزان از کتاب هایی که در خانه داشتند و توسط خود دانش آموز خوانده شده بود و برای دانش آموز جذاب بودند .</p> <p>و تعیین زنگ کتاب خوانی در برنامه ی هفتگی برای نشان دادن اهمیت و جایگاه کتاب مانند دیگر زنگ های کلاسی</p>	<p>آشنایی دانش آموزان با روز کتاب و کتاب خوانی و معرفی کتاب های مناسب و متفاوت، ترویج فرهنگ مطالعه و ساخت کتابخانه کلاسی به سلیقه خود دانش آموزان</p>
جلسه دوم	۴۵	<p>ترویج فرهنگ کتاب خوانی و مطالعه دقیق کتاب های درسی ، ساخت کتابخانه با امکانات کم و نحوه ی مراقبت و مرتب کردن کتاب</p>	<p>ساخت کتابخانه از کتاب خود دانش آموزان، مرتب کردن و آماده سازی کتاب</p>	<p>علاقه مندی دانش آموز به کتاب ، انتخاب کتاب خوب و مراقبت از کتاب</p>
جلسه سوم	۴۵	<p>آموزش امانت داری</p>	<p>امانت کتاب از کتاب کتابخانه کلاس، استفاده ی درست از امانت و به موقع برگرداندن به قفسه</p>	<p>یادگیری امانت داری</p>

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

جلسه چهارم	۴۵	یادگیری واژگان و لغات متنوع و تقویت دامنه لغات و واژگان فارسی	انتخاب کتاب به اختیار خود دانش آموز و خواندن کتاب توسط چند دانش آموز به انتخاب معلم ، آموزش روش شروع و پایان یک داستان ، رسا خواندن کتاب ،	تقویت کلمات املائی و فرصتی برای مستقل کتاب خواندن
جلسه پنجم	۴۵	افزایش سطح سواد و قدرت صحبت کردن در جمع	خلاصه گویی از کتاب هایی که خوانده است . صحبت و درک مطلب از داستانی که خوانده شده است.	سخن گفتن در جمع و خلاصه گویی از داستان و علاقه مند شدن به مطالعه کتاب غیر درسی
جلسه ششم	۴۵	مطالعه دقیق و دقت بالا در یادگیری کتب درسی	طرح چند سوال از کتاب خوانده شده در کلاس برای تقویت قدرت درک مطلب و یادسپاری در دانش آموزان	تقویت قوه ی شنوایی و دیداری دانش آموز
جلسه هفتم	۴۵	ایجاد بستر سازی فرهنگی و آشنایی با مهارت نویسندگی	خلاصه نویسی از کتابی که توسط معلم خوانده می شود. برای تقویت داستان نویسی و خلاصه گویی	تقویت قوه ی شنوایی و قدرت درک
جلسه هشتم	۴۵	آشنایی با نویسندگان کودک و تصویرگری	توضیح در مورد نویسنده و تصویرگر کتاب جهت علاقه مند شدن دانش آموزان به نویسندگی و تصویرگری	ساخت کتاب داستان به نویسندگی و تصویرگری خود دانش آموز
جلسه نهم	۴۵	یادگیری عمیق و پیشرفت تحصیلی و افزایش دانش	روش صحیح کتاب خواندن با رعایت علائم نگارشی ، آموزش داستان خوانی با لحن مناسب داستان (آموزش لحن و روش خواندن انواع داستان)	یادگیری بکار بردن علائم نگارشی در نوشتن
جلسه دهم	۴۵	آشنایی با مهارت داستان نویسی و قرار گرفتن به جای شخصیت داستان	مشخص کردن مکان و زمان و شخصیت های سازنده ی یک داستان و نتیجه گیری از هر داستان و به کار بندی در زندگی	رسم نمودار عناصر داستان ، تقویت قوه ی شنوایی و دیداری

پرسشنامه تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان

برای اجرای تحقیقات باید داده هایی جمع آوری شوند که با استفاده از آنها سوالات تحقیق را مورد بررسی قرار داد. برای بررسی اهداف پژوهش محقق پرسشنامه ای با ۵۰ گویه در پنج بعد مطالعه دقیق، افزایش یادگیری عمیق، دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر، ارتقا سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی و تقویت زبان آموزی و واژگان فارسی در مقیاس ۵ سطحی لیکرت^۱ (خیلی زیاد تا خیلی کم) طراحی شده است که بر اساس جدول ۲ می باشد.

جدول ۲- جدول ابعاد و تعداد سوالات پرسشنامه

شماره سوالات	تعداد سوالات	ابعاد
۸-۱	۸	مطالعه دقیق
۱۸-۹	۱۰	افزایش یادگیری عمیق
۲۷-۱۹	۹	ارتقا سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی
۳۸-۲۸	۱۱	دسترسی آسان به تازه های نشر
۳۸-۱	۳۸	کل

روایی پرسشنامه

برای بررسی روایی کیفی، سوالات در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان علوم تربیتی قرار گرفت تا نظر اصلاحی خود را در خصوص دستور زبان، جمله بندی و قرار گرفتن عبارات در جای مناسب اعمال نمایند. براساس قضاوت ۱۳ متخصص، عدد ۰/۸ در نظر گرفته شد. جهت تعیین پایایی پرسشنامه نیز پس از توزیع مقدماتی حداقل ۳۰ پرسشنامه توسط آزمون شوندرگان محاسبه و تایید شد. در صورتی یک پرسشنامه پایاست که مقدار آلفای کرونباخ بزرگتر از مقدار ۰/۷ باشد و هر چه این مقدار به عدد ۱ نزدیکتر باشد پرسشنامه از پایایی بالاتری برخوردار می باشد.

جدول ۳- آلفای کرونباخ مولفه های پرسشنامه

مطلوب/غیر مطلوب	الفای کرونباخ محاسبه شده	ابعاد
مطلوب	۰/۷۶	مطالعه دقیق
قابل قبول	۰/۷۱۰	افزایش یادگیری عمیق
مطلوب	۰/۷۴	دسترسی آسان به تازه های نشر
قابل قبول	۰/۷۸	ارتقا سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی

^۱ . likert

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

قابل قبول

۰/۸۱

کل پرسشنامه

تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای بررسی سوالات پژوهش از آزمون t تک نمونه ای استفاده می شود به این منظور در ابتدا مفروضه های آن مورد بررسی قرار می گیرد.

مفروضه اول: نرمال بودن نمرات متغیر آزمایش و کنترل

آزمون کولموگروف که برای سنجش برازش داده های بالاتر از ۳۰ نفر با منحنی نرمال به کار می رود، نشان می دهد که این آزمون نیکویی برازش معنی دار نمی باشد و نشان می دهد این نمرات از منحنی نرمال اختلاف زیادی ندارد. بنابراین مفروضه اول آزمون تحلیل کواریانس مورد خدشه قرار نمی گیرد.

جدول ۴- آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای نشان دادن نرمال بودن نمرات پس آزمون در گروه آزمایشی و کنترل

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	آماره کولموگروف اسمیرنوف	سطح معناداری
پس آزمون گروه آزمایشی	۴۰	۲۳۱/۰۰	۳/۷۵	۰/۱۱۴	۰/۲۰۰
پس آزمون گروه کنترل	۴۰	۱۶۱/۰۰	۸/۰۱	۰/۰۹۹	۰/۱۲۵

مفروضه دوم: همگنی واریانس های خطا برای دو گروه آزمایش و کنترل

جدول ۵- آزمون لوین به منظور بررسی فرض همگنی واریانس ها

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
۲/۶۲۳	۱۲	۱۸	۰/۲۱۰

همگنی واریانس های خطای یکی از مهمترین مفروضه های تحلیل های T می باشد است که توسط آزمون لوین انجام می شود. در جدول آزمون لوین برای بررسی این مفروضه به کار برده شده است. همان طور که در این جدول مشاهده می شود، مقدار F مربوط به آزمون لوین معنی دار نیست. این عدم معنی داری آزمون لوین نشانگر این است که واریانس خطا بین گروه های کنترل و آزمایش تفاوت خاصی با همدیگر ندارند. بنابراین دومین مفروضه نیز برقرار می باشد.

یافته های پژوهش

۱- آیا طرح تابستانه کتابخوانی می تواند باعث مطالعه دقیق دانش آموزان شود؟

جدول ۶- آزمون تی برای بررسی طرح تابستانه کتاب خوانی و مطالعه دقیق دانش آموزان

بعد مطالعه دقیق	میانگین بدست آمده	میانگین محاسبه شده	انحراف معیار	درجه آزادی	T آماره	سطح اطمینان	فاصله اطمینان	در صد
حد بالا	۳۸/۴۰	۴/۸۰	۱/۲۵	۳۹	۱۹۳/۲۴	۰/۰۰	۳۸/۸۰	۳۷/۹۹
حد پایین	۲۸/۴۰	۳/۵۵	۲/۴۲	۳۹	۷۴/۰۲۸	۰/۰۰۰	۲۹/۱۷	۲۷/۶۲

نتایج حاصل از بررسی جدول شماره ۶ نشان می دهد که میانگین محاسبه شده در پس آزمون گروه آزمایشی در بعد مطالعه دقیق دانش آموزان برابر (۴/۸۰) می باشد که بالاتر از میانگین معیار ۳ می باشد همچنین در بررسی سطح معنا داری با توجه به اینکه کمتر ۰/۰۵ می باشد بنابراین معنا دار می باشد. در گروه کنترل نیز میانگین محاسبه شده (۳/۵۵) می باشد که از میانگین محاسبه شده در گروه آزمایش پایین تر می باشد. این به آن معنی است که طرح تابستانی کتاب خوانی در گروه آزمایش در بعد مطالعه دقیق موجب مطالعه دقیق در دانش آموزان می شود و با توجه به اینکه میانگین های محاسبه شده از میانگین معیار ۳ بالاتر می باشد با توجه به اینکه در همه ابعاد p value به طور معنا داری کمتر از ۰/۰۵ می باشد در بررسی مدل برازش شده میزان T نیز مورد بررسی قرار گرفته است و با میزان بحرانی (۲/۰۲۱) مقایسه شد که این میزان به طور معنا داری بزرگتر می باشد که نتایج پژوهش را تایید می نماید. نتایج پژوهش با پژوهش های خلیلی و همکاران (۱۳۹۷)، اصنافی و همکاران (۱۳۹۷)، دریایی و همکاران (۲۰۱۸)، فخرایی (۱۳۷۶)، ایلیاویس و همکاران (۲۰۱۸) و گاردنیر (۲۰۰۱) همسو می باشد. بدون تردید، ترویج و ارتقای فرهنگ کتاب و کتاب خوانی می تواند تضمین کننده آینده علمی کشور نیز باشد و این امر مهم برعهده نظام آموزشی و معلمان می باشد (اصنافی و همکاران، ۱۳۹۷). خواندن کتاب می تواند به دانش آموزان کمک کند تا بهتر و عمیق تر فکر کنند و مهارت های تحلیلی و فکری خود را بهبود ببخشند.

۲- آیا طرح تابستانه کتاب خوانی می تواند باعث یادگیری عمیق دانش آموزان شود؟

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

جدول ۷- آزمون تی برای بررسی طرح تابستانه کتاب خوانی و یادگیری عمیق دانش آموزان

بعد یادگیری عمیق	میانگین بدست آمده	میانگین محاسبه شده	انحراف معیار	درجه آزادی	T آماره	سطح اطمینان	فاصله اطمینان در صد اطمینان
پس آزمون گروه آزمایشی	۴۸/۷۷	۴/۸۰	۰/۹۹	۳۹	۳۰۸/۵۷	۰/۰۰	حد بالا ۴۹/۰۹ حد پایین ۴۸/۴۵
پس آزمون گروه کنترل	۳۹/۱۷	۳/۹	۳/۹۶	۳۹	۶۲/۰۰	۰/۰۰۰	۳۷/۹۰ ۴۰

نتایج حاصل از بررسی جدول شماره ۷ نشان می دهد که میانگین محاسبه شده در پس آزمون گروه آزمایشی در بعد یادگیری عمیق دانش آموزان برابر (۴/۸۰) می باشد که بالاتر از میانگین معیار ۳ می باشد همچنین در بررسی سطح معنا داری با توجه به اینکه کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین معنا دار می باشد در گروه کنترل نیز میانگین محاسبه شده (۳/۹) می باشد که از میانگین محاسبه شده در گروه آزمایش پایین تر می باشد این به آن معنی است که طرح تابستانی کتاب خوانی در بعد یادگیری عمیق در گروه آزمایش در بعد یادگیری عمیق موجب یادگیری عمیق در دانش آموزان می شود و با توجه به اینکه میانگین های محاسبه شده از میانگین معیار ۳ بالاتر می باشد با توجه به اینکه در همه ابعاد p value به طور معنا داری کمتر از ۰/۰۵ می باشد در بررسی مدل برازش شده میزان T نیز مورد بررسی قرار گرفته است و با میزان T بحرانی (۲/۰۲۱) مقایسه شد که این میزان به طور معنا داری بزرگتر می باشد که نتایج پژوهش را تایید می نماید. نتایج پژوهش با پژوهش های منجزی و همکاران (۱۴۰۲) غفاری و همکاران (۱۴۰۱)، خلیلی و همکاران (۱۳۹۷) و احمدکارا (۲۰۲۱) همسو می باشد. با توجه به نتایج پژوهش می توان گفت یکی از ضرورت های نظام آموزشی، موفقیت در ادامه و گسترش مهارت های لازم تحصیلی در دانش آموزان است. یک راه برای دستیابی به عملکرد بهتر در آموزشگاه، استفاده از روش ها و فنون مطالعه و یادگیری است. دو عنصر اساسی معلم و دانش آموز در امر آموزشی و یادگیری وجود دارد و یادگیری مستلزم تعامل فعال و موثر بین این دو عنصر می باشد.

۳- آیا طرح تابستانه کتابخوانی می تواند باعث ارتقای سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتابخوانی شود؟

جدول ۸- آزمون تی برای بررسی طرح تابستانه کتاب خوانی و باعث ارتقا سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی دانش آموزان

بعد ارتقا سرانه مطالعه و توسعه	میانگین بدست آمده	میانگین محاسبه شده	انحراف معیار	درجه آزادی	T آماره	سطح اطمینان	فاصله اطمینان در صد اطمینان
--------------------------------	-------------------	--------------------	--------------	------------	---------	-------------	-----------------------------

فرهنگ	کتاب	حد بالا	حد پایین
خوانی			
پس آزمون گروه	۴۴/۴۰۰	۴/۹	۱/۴۴
آزمایشی			
پس آزمون گروه	۳۵/۸۵	۳/۹۸	۲/۴۱
کنترل			

نتایج حاصل از بررسی جدول شماره ۸ نشان می دهد که میانگین محاسبه شده در پس آزمون گروه آزمایشی در بعد ارتقای سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی دانش آموزان برابر (۴/۹۰) می باشد که بالاتر از میانگین معیار ۳ می باشد همچنین در بررسی سطح معنا داری با توجه به اینکه کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین معنا دار می باشد در گروه کنترل نیز میانگین محاسبه شده (۳/۹۸) می باشد که از میانگین محاسبه شده در گروه آزمایشی پایین تر می باشد این به آن معنی است که طرح تابستانی کتاب خوانی در گروه آزمایشی در بعد ارتقای سرانه مطالعه و توسعه فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان می شود و با توجه به اینکه میانگین های محاسبه شده از میانگین معیار ۳ بالاتر می باشد با توجه به اینکه در همه ابعاد p value به طور معنا داری کمتر از ۰/۰۵ می باشد در بررسی مدل برازش شده میزان T نیز مورد بررسی قرار گرفته است و با میزان T بحرانی (۲/۰۲۱) مقایسه شد که این میزان به طور معنا داری بزرگتر می باشد که نتایج پژوهش را تایید می نماید. نتایج پژوهش با پژوهش های اسدی و همکاران (۱۴۰۱)، بهرامی نیا و همکاران (۱۴۰۱)، یعقوبی زاده و همکاران (۱۴۰۱)، جعفری (۱۴۰۰)، ابوطالبی (۱۴۰۰)، اسکندری و همکاران (۱۳۹۵)، پرسلیلیا (۲۰۱۱)، کروی (۲۰۰۲) همسو می باشد. با توجه به نتایج پژوهش می توان گفت کتاب و کتاب خوانی یکی از عوامل مهم پیشرفت و اعتلای فرهنگ هر جامعه است، زیرا هر چه سطح بینش و آگاهی عمومی بیشتر باشد، آن جامعه در پیشبرد هدف های ملی و فراملی خود موفق تر خواهد بود.

۴- آیا طرح تابستانه کتابخوانی باعث دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر و خرید و خواندن کتاب میشود؟

جدول ۹- آزمون تی برای بررسی طرح تابستانه کتاب خوانی باعث دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر و خرید و خواندن کتاب

بعد	دسترس	میانگین	میانگین	انحراف	درجه	T آماره	سطح	فاصله	اطمینان
آسان به تازه های نشر و خرید و خواندن کتاب	های	بدست	محاسبه شده	معیار	آزادی		اطمینان	سطح	۹۵ در صد
پس آزمون گروه	۵۱/۴۷	۴/۶۷	۱/۹۹	۳۹	۱۶۲/۷۹	۰/۰۰	حد بالا	۵۲/۱۱	حد پایین
آزمایشی									
پس آزمون گروه	۴۰/۲۵	۳/۶۵	۳/۹	۳۹	۶۵/۰۴	۰/۰۰۰	حد بالا	۴۱/۵۰	حد پایین
کنترل									

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

نتایج حاصل از بررسی جدول شماره ۹ نشان می دهد که میانگین محاسبه شده در پس آزمون گروه آزمایشی در بعد دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر و خرید و خواندن کتاب برابر (۴/۶۷) می باشد که بالاتر از میانگین معیار ۳ می باشد همچنین در بررسی سطح معنا داری با توجه به اینکه کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین معنا دار می باشد در گروه کنترل نیز میانگین محاسبه شده (۳/۶۵) می باشد که از میانگین محاسبه شده در گروه آزمایش پایین تر می باشد این به آن معنی است که طرح تابستانی کتاب خوانی در گروه آزمایش در بعد دسترسی آسان دانش آموزان به تازه های نشر و خرید و خواندن کتاب در دانش آموزان می شود و با توجه به اینکه میانگین های محاسبه شده از میانگین معیار ۳ بالاتر می باشد با توجه به اینکه در همه ابعاد p value به طور معنا داری کمتر از ۰/۰۵ می باشد در بررسی مدل برآزش شده میزان T نیز مورد بررسی قرار گرفته است و با میزان بحرانی (۲/۰۲۱) مقایسه شد که این میزان به طور معنا داری بزرگتر می باشد که نتایج پژوهش را تایید می نماید. نتایج پژوهش با پژوهش های بهرامی نیا و همکاران (۱۴۰۱)، جعفری (۱۴۰۰)، کیان راد و همکاران (۱۳۹۶)، عصاره و گلچونی (۱۳۸۶)، نیکنام و رئیس دانایی (۱۳۸۷)، جوکار و کرمی (۱۳۸۰)، تابرنر و سلا (۲۰۲۰)، گرینی (۲۰۰۹) همسو می باشد. با توجه به نتایج پژوهش می توان گفت پر واضح است که کتاب یکی از مهم ترین ابزارهای انتقال پیام، فرهنگ و تمدن از نسلی به نسل دیگر و وسیله کمال و تفکر و جز لاینفک دنیای علمی امروز به شمار می آید. از این روی جوامع پیشرفته با گسترش فرهنگ مطالعه و تسهیل دستیابی به کتاب و نشریات مناسب، هدفمندانه به غنی سازی تفکر و اندیشه مردم جامعه خود پرداخته و مسیر رشد و تعالی جوامع را هموار می سازند.

نتیجه گیری

کتاب و دانش بنابر تعابیر پیشوایان دین ما، بهترین مونس، راهنما، زداینده جهل، قوت جسم، حیات دل ها و روشنی دیدگان است. کتاب همان «مایسپرون» است که خداوند در کنار «قلم» به آن سوگند یاد کرده است.

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ؛ (نون سوگند به قلم و آنچه می نویسند).

فقر فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی در کشوری که بر روی گنجینه های گران سنگی از تمدن و فرهنگ غنی و نیز شعر و ادب و هنر نشسته است نه تنها زبیده نیست بلکه به دور از انتظار نیز است. امروزه توجه به کتاب و کتاب خوانی، نشانگر رشد فرهنگی و ملی هر کشور است و تعداد کتابها و نشریه های منتشر شده هر کشور در یک سال، کتابخانه ها، کتاب خوان ها، نویسندگان، مترجمان و ناشران به عنوان معیارهای اساسی توسعه یافتگی کشورها، مورد استفاده قرار می گیرد. بنابراین گسترش فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی، توسعه کتابخانه ها، چاپ و انتشار کتاب و شیوه بهره گیری از این ابزار بی رقیب فرهنگی، ضرورت رشد و تعالی جامعه است. در این میان ایجاد رغبت و عادت به مطالعه و کتاب خوانی در بین کودکان و نوجوانان از اهمیت ویژه ای برخوردار است (حنیفی و همکاران، ۱۴۰۲) در کتابها کلمه هایی می شنویم که

شاید در زندگی روزمره‌ی ما جایی ندارند اما بخشی از زبان فارسی را تشکیل می‌دهند. داستان‌ها بهترین بستر است که از طریق آن گوش دانش‌آموزان با این کلمه‌های غیر عادی آشنا شود. ضمن این که اگر از سنین پایین دانش‌آموز فرهنگ کتاب‌خوانی را یاد بگیرد، کم‌کم فرق بین زبان گفتار و نوشتار را درک خواهند کرد. شاید نتوانند ساختارش را شناسایی کنند اما متوجه خواهند شد که زبان کتاب‌ها با زبان خانه و مدرسه. دوستانه فرق دارد و گفتارهای رسمی و غیر رسمی را می‌شناسد. تفاوت تعداد کلمه‌هایی که هر دانش‌آموز در مدرسه آموخته است، در آینده‌ی او تاثیر به‌سزایی دارد. برای ارتباط برقرار کردن با دنیای بیرونی و اجتماع آماده‌تر خواهد بود به طوری که با آموزش کلمه‌های جدید از کتاب‌ها و فراهم شدن فرصت استفاده از آنها در کلام و نوشتار او را فردی برانده، اجتماعی و توانمند می‌سازد و این مهم در شکل‌گیری ساختار شخصیتی، جامعه‌پذیری و شکل‌گیری دایره افراد اطراف او نقش بسیار موثر دارد. با افزایش اعتماد به نفس در او کمک می‌کند دانش‌آموز آینده روشن‌تری را در پیش داشته و از صدمات و چالش‌های پیش‌روی به راحتی بگذرد. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود ۱- با توجه به نقش کتاب‌خوانی در مطالعه دقیق و یادگیری عمیق‌تر دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود معلمان و مسئولان تا حد امکان با قرار دادن ساعت‌ها مطالعه آزاد در مدرسه و استفاده از تکنیک‌های مطالعه و استفاده از روش‌های قصه‌گفتن، داستان‌نویسی، آزاد‌نویسی و آزاد‌گذاشتن دانش‌آموزان در انتخاب منبع برای پژوهش و کار گروهی به دانش‌آموزان فرصت مطالعه عمیق را بدهند. ۲- به معلمان پیشنهاد می‌شود برای یادگیری عمیق‌تر مطالب درسی و غیر درسی دانش‌آموزان، در یادگیری یک مبحث یا موضوع از چند کتاب هم‌زمان استفاده کنند و از دانش‌آموزان بخواهند با انتخاب خود، به صورت داوطلبانه، کتاب را بخوانند و به بحث و گفتگو بپردازند. ۳- با توجه به نقش توسعه فرهنگ کتاب‌خوانی معلمان و مدیران مدارس تا حد امکان برای آشنایی با مبحث نقد، از نویسندگان و افراد صاحب‌نظر در سطح شهر یا نزدیک به محل مدارس، دعوت به عمل آورند تا با برگزاری جلسات بحث و مشاوره دانش‌آموزان را ترغیب به مطالعه و کتاب‌خوانی نمایند. ۴- با توجه به اینکه کتاب‌خوانی در مدرسه و کلاس درس یکی از راه‌های دسترسی دانش‌آموزان به کتاب و بالا رفتن سرانه مطالعه در آنها می‌شود برگزاری مسابقات کتاب‌خوانی می‌تواند به ترغیب و تشویق دانش‌آموزان برای افزایش ساعت مطالعه کمک نماید. ۵- با توجه به نقش کتاب‌خوانی در بالا رفتن و تقویت زبان‌آموزی و واژگان فارسی توضیح می‌شود معلمان تا حد امکان دانش‌آموزان را به نوشتن کتاب و خالصه‌نویسی کتاب‌های خوانده شده تشویق کنند؛ و در کتابخانه کلاس یا در نمایشگاه‌های دوره‌ای مدرسه به نمایش بگذارند. بنابراین کتاب‌خوانی و طرح‌های تابستانه‌ی کتاب‌خوانی آموزش و پرورش اگر ادامه داشته باشد و با هدف اجرا شود می‌تواند باعث مطالعه دقیق، یادگیری عمیق، ارتقا سرانه مطالعه، دسترسی بهتر دانش‌آموزان به تازه‌های نشر و تقویت زبان‌آموزی و واژگان فارسی شود.

محدودیت‌های پژوهش

پژوهشگر بر اساس جنسیت و سن و پایه تحصیلی همسان‌سازی کرده است. پژوهش روی دانش‌آموزان ابتدایی صورت گرفته و با احتیاط به مقاطع دیگر تعمیم داده شود، به دلیل ویژگی‌های سنی در این گروه سنی در جمع‌آوری داده‌ها با سختی‌هایی روبه‌رو شده ایم.

با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود:

پیشنهاد می‌شود مطالعه در مقاطع بالاتر تحصیلی هم انجام شود و نتایج در دوره‌های مختلف تحصیلی مقایسه شود. پیشنهاد می‌شود پژوهشی با مقایسه تاثیر کتاب‌خوانی چاپی، آنلاین و صوتی در نگرش دانش‌آموزان به عمل آورد. پیشنهاد می‌شود به بررسی نقش والدین و نگرش آنها نسبت به کتاب‌خوانی و شکل‌گیری نگرش دانش‌آموزان پرداخته شود.

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

منابع

- عباسی، رضوانه ؛ صالحی کارونیان، علیرضا(۱۴۰۱). _ ترویج فرهنگ کتاب خوانی و مطالعه در بین دانش آموزان در جهت پیشبرد یادگیری هر چه بیشتر آنها، هفتمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد، <https://civilica.com/doc/1619700>.
- استیگر، رالف سی: راه‌های تشویق مطالعه؛ ترجمه پروانه سپرده؛ تهران: دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی، ۱۳۷۰ش.
- فدایی، مهدی: کتاب و مطالعه در سبک زندگی اسلامی- ایرانی؛ تهران: مؤسسه فرهنگی هنری سبک زندگی آل یاسین، ۱۳۸۵ش.
- کاربخش راوری، ماشالله: چگونه کودکان و نوجوانان را به مطالعه علاقه‌مند کنیم؟ راهنمای عملی برای والدین و مربیان؛ تهران: نشر مدرسه، ۱۳۸۲ش.
- غرالحکم
- نقیبی، رسول؛ «سرگذشت‌هایی ویژه از زندگی استاد مطهری»؛ ماهنامه طوبی؛ شماره ۱۷، اردیبهشت ۱۳۸۶، ص ۱۰۰-۹۴.
- همایی، مهدی ؛ اشرفی ریزی، حسین: «بررسی راه کارهای ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی»؛ ماهنامه علمی تخصصی رادیو؛ سال یازدهم، شماره ۶۹، ص ۵۴-۴۲.
- باشگاه خبرنگاران؛ «سرانه مطالعه در ایران ۱۳ دقیقه است»؛ ۱۳۹۸/۰۵/۳۰، کد خبر: ۷۰۴۴۴۳۵.
- جهانتاب، مهدی: «راه‌های ترویج فرهنگ مطالعه»؛ پایگاه فرهنگی اطلاع‌رسانی تبیان؛ ۱۳۸۵/۰۸/۲۱.
- کاربخش راوری، ماشاءالله: چگونه کودکان و نوجوانان را به کتابخوانی علاقه‌مند کنیم؟؛ ص ۸.
- فدایی، مهدی: کتاب و مطالعه در سبک زندگی اسلامی - ایرانی؛ ص ۱۰۹.
- فدایی، مهدی: کتاب و مطالعه در سبک زندگی اسلامی - ایرانی؛ ص ۳۲-۲۹.
- پیام به مناسبت آغاز هفته کتاب؛ ۱۳۷۲/۱۰/۰۴.
- رالف سی استیگر: راه‌های تشویق مطالعه؛ ترجمه پروانه سپرده؛ ص ۴۲.

- روزنامه خراسان؛ «۱۴ فایده منحصر به فرد کتابخوانی»؛ ۱۳۹۶/۰۲/۲۱، شماره ۱۹۵۳۲.
- محمد بن یعقوب کلینی: الکافی؛ ج ۱، ص ۵۲.
- روزنامه خراسان: «۱۴ فایده منحصر به فرد کتاب خوانی»؛ ۱۳۹۶/۰۲/۲۱، شماره ۱۹۵۳۲.
- باشگاه خبرنگاران؛ «سرانه مطالعه در ایران ۱۳ دقیقه است»؛ ۱۳۹۸/۰۵/۳۰.
- مؤسسه فرهنگی اطلاع‌رسانی تبیان؛ «مطالعه با کتاب خوان الکترونیک».
- شیرافکن، ناهید: «تاثیر جایگاه علمی والدین در نهادینه شدن فرهنگ مطالعه در فرزندان»؛ پورتال پژوهش‌های معنوی.
- همایی، مهدی؛ اشرفی ریزی، حسین: «بررسی راه کارهای ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی»؛ ماهنامه علمی تخصصی رادیو؛ سال یازدهم، شماره ۶۹، ص ۴۲-۵۴.
- پل، پاملا؛ روسو، ماریا (۱۳۹۹). چگونه یک فرزند کتابخوان تربیت کنیم؟. مترجمان: سمیه اصلاحی و مصطفی جوکار. تهران: کوله پشتی، .
- میرزاحمدی، محمد حسین (۱۳۷۹). فرهنگ مطالعه، سخنرانی ارائه شده در برنامه‌ی درگذر لحظه‌ها، شبکه سوم سیمای جمهوری اسلامی ایران، خرداد.
- بررسی راه کارهای علمی ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی غیر درسی در میان دانش‌آموزان نظام جدید، آموزش و پرورش متوسط شهر تهران. ۱۳۸۰.
- جهانتاب، مهدی (۱۳۸۹). راه‌های ترویج فرهنگ مطالعه، (دسترسی در ۱۳۸۹/۱۰/۱۰).
- حری، عباس (۱۳۵۱). جامعه‌شناسی مطالعه نوجوانان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته کتابداری.
- فخرایی، سیروس (۱۳۷۵). بررسی روش‌های موثر در افزایش میزان مطالعه دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه در شهر تبریز، شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی.
- میرزاحمدی، محمد حسین (۱۳۷۹). فرهنگ مطالعه، سخنرانی ارائه شده در برنامه‌ی درگذر لحظه‌ها، شبکه سوم سیمای جمهوری اسلامی ایران، خرداد.
- نوری، حسن (۱۳۸۳). راه‌های جذب دانش‌آموزان دوره متوسطه به مطالعه و تحقیق در شهرستان اسدآباد، پایان‌نامه کارشناسی رشته کتابداری.

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

-خینفر، حسی؛ طاهری ، فاطمه ؛ سیار ، ابوالقاسم (۱۳۹۳). بررسی راه کارهای اجرایی ارتقا فرهنگ مطالعه در بین دانش آموزان استان قم با تاکید بر کتاب خوان . فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات ، ۲۵ (۲) -۸۶- ۱۰۵ .

-عوامل موثر بر علاقه مندی دانش آموزان به مطالعه و کتابخوانی تاریخ انتشار : ۱۳۹۸ پیوند» تابستان ۱۳۹۴ - جان بزرگی، مسعود (۱۳۸۳) مهارتهای مطالعه در دانشگاه، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.

-سیف علی اکبر (۱۳۸۲). روش های یادگیری مطالعه، نشر دوران ، چاپ چهار م.

سیف، علی اکبر (۱۳۷۵). روان شناسی تربیتی، تهران :انتشارات پیام نور.

-ادریسی ، نعمت الله (۱۳۷۷). بررسی راه های برانگیختن دانش آموزان به مطالعه و تکوین عادت مطالعه در فراگیران دوره راهنمایی شهرستان یزد ، فهرست طرح ها و پایان نامه های مرکز تحقیقات قم.

-آفتابی آرانی، فاطمه؛ بتولی، زهرا (۱۳۸۶). بررسی میزان مطالعه غیردرسی دانش آموزان متوسطه و شناسایی عوامل موثر بر آن در شهرستان آران و بیدگل، مجله الکترونیک پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران، دوره هفتم- شماره سوم.

-ریاضی ، عبدالمهدی (۱۳۸۵). تجربه سایر کشورها در زمینه ترویج مطالعه و کتاب خوانی ، مورد مطالعه کشور کانادا ، مقاله ارائه شده در سومین همایش راه های ترویج مطالعه و کتاب خوانی ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت امور فرهنگی.

-عصاره ، فریده ؛ گلچوبی ، نقی(۱۳۸۶). شناسایی و معرفی عوامل ترغیب کننده و باز دارنده ی مطالعه آزاد دانش آموزان دوره متوسطه استان مازندران ، مجله علوم تربیتی و روانشناسی ، دانشگاه شهید چمران اهواز ، دوره سوم ، سال سیزدهم ، شماره ، ۴ ، ۱۲۶-۱۰۳ .

-فخرایی ، سیروس (۱۳۷۶). بررسی روش های موثر بر افزایش میزان مطالعه دانش آموزان دوره متوسطه در شهر تبریز ، کارنامه شورای تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش آذربایجان شرقی.

منابع انگلیسی

- Hassan T, Alam MM, Wahab A, Hawlader MD. (2020). Prevalence and associated factors of internet addiction among young adults in Bangladesh. Journal Egypt Public Health Assoc, 95(1): 3.

- province, Journal: Management and Accounting Studies; 3(4): 95-107. (persian).
Ghaffari S. (2018). Strategies to promote the culture of reading among women members of public libraries in.
- Farhat B, Qibla Gh, Sobhani A. (2017). Analysis of the structure of the development of reading culture in Bushehr.
- Basari N. (2016). Book Reading Promotion Programs in Bushehr, Farhang Quarterly; first round. (persian).
- Ahmadi S, Afshari R. (2016). Study of the role of schools in promoting the culture of books and reading among students, Regional Meeting of the Culture of Reading and Reading Pathology and Strategies, Zanjan, General.
- Beig Mohammadi H. (2015). Study of free study of students in Arak, thesis. Payame Noor University of Tehran - Faculty of Humanities, M.Sc. (persian).
Malayer, Journal of Women and Culture; Article 8, 10(36): 117-126. (persian).
- Hashemzadeh M. (2015). The role of public libraries in Kerman city in developing the culture of reading users.
- Samaras D, Kotsidou S, Iliadis C, Iakovidis D, Prodromidis K, et al. (2015) Use of entertainment as a mean of treatment. Int J Health Adm Educ Cong.
- Karagiannis K (2015) The creation of new leisure facilities and their contribution to the quality of life: the case of Kozani (Bachelor's thesis). Polytechnic School, Department of Physical Planning, Urban Planning and Regional Development, University of Thessaly, Volos.
- Trusell, J.W., Easterbrooks S.R. (2013). The effect of enhanced story book interaction on signing deaf children's vocabulary, Journal of deaf Studies and Deaf Education.
- Konstantopoulou M (2013) Lifestyle and its relation to the behavior of young people (Postgraduate Diploma Thesis). Postgraduate Studies Program (MBA), Department of Business Administration, University of Patra, Patra.
- Dafner A (2013) Planning for leisure time in the city. Teaching Notes. University of Thessaly, Volos.
- Psatha E, Dafner A (2012) Urban planning in the light of the quality of urban life. Proceedings of the 3rd Panhellenic Conference on Urban

بررسی نقش طرح تابستانه کتاب خوانی در ایجاد تعمیق فرهنگ کتاب خوانی در دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه ۴ کرج: مطالعه موردی: رسانه ی آموزش دانش آموزی (شاد)

Planning, Regional Planning and Regional Development, University Press of Thessaly, Volos.

- Lee, J, Q, McInerney, D, M, Liem, G, A, D, & Ortiga, Y, P, (2010), The relationship between future goals and achievement goal orientations: An intrinsic-extrinsic motivation perspective, *Journal of Contemporary Educational Psychology*, 30, 1-16.
- Koroneos A (2006) *Educating outside school*. Athens: Metechmio Publishing.
- Kassotakis M, Flouris G (2006) *Learning and teaching*. Heraklion Crete: Irida publications.
- Papathanassopoulos S (2005) *Television in the 21st century*. Athens: Kastaniotis Publications.
- Bandura, A. (2004), Social cognitive theory: and ognatic perspective, *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26.
- Lindley, L. D., & Borgen, F. H. (2002), Generalized self- Efficacy, Holland theme self- efficacy, and academic performance, *Journal of Career Assessment*, 10, 301-314.
- Maddux, J. E. (2002), *The power of believing you can*. Hand book of positive psychology Oxford University Press.

Title: Investigating the role of the summer reading program in deepening the culture of reading in fourth grade female students of the 4th district of Karaj. Case study: student education media (Shad)

Abstract

The purpose of this research is to investigate the role of the summer book reading program in deepening the reading culture among female students of the 4th grade of elementary school in the 4th district of Karaj (case study: student education media (Shad), which is practical in terms of purpose and descriptive in terms of type) It is semi-experimental with post-test with two experimental and control groups. The statistical population included 2000 students of non-profit schools in the 4th district of Karaj. Also, two groups of 40 students were selected as a statistical sample and randomly assigned to the experimental group and The control group was divided. The experimental group received the educational package of the book reading plan (a reduced sample of the summer book reading plan of education and education). The research tool includes the educational package and also a researcher-made questionnaire, the validity of which is higher than 0.8 based on the CVR coefficient. obtained and the reliability was obtained using Cronbach's alpha test for the entire questionnaire was 0.81. After collecting the data, it was analyzed using SPSS24 software. The results showed that the summer book reading plan led to careful study, learning Deep, per capita promotion of reading and development of reading culture, easy access to new publications among students. Therefore, it is recommended to guide students in the direction of increasing reading per capita by implementing book reading programs and using its benefits.

Key words: reading, summer reading plan, reading culture.